

Prevence šíření terorismu online

Martin Hvězda
martin.hvezda@amo.cz

AMO.CZ

1 ÚVOD

Zajištění bezpečnosti v digitálním prostředí internetu představuje pro Evropskou unii výzvu již několik posledních let. Evropská komise se tímto problémem zabývá od roku 2015, kdy byl v dubnu zveřejněn plán „*Evropské bezpečnostní agendy*“.¹ Dokument se zabýval nejnovějšími výzvami v oblasti vnitřní bezpečnosti, zejména se zaměřoval na terorismus, organizovaný zločin a kyberbezpečnost. Bylo zřejmé, že si unijní orgány začaly jasně uvědomovat nové výzvy, které se v oblasti bezpečnosti objevily a které mají konkrétní podobu ve formě zneužívání internetového prostoru pro šíření dezinformací, propagandy a teroristického obsahu.²

Nezákonný obsah na internetu začínal být v kontextu vzrůstající aktivity teroristických skupin v digitálním prostředí stále palčivějším problémem. Komise prostřednictvím komisařů pro vnitřní věci a spravedlnost představila dne 3. prosince 2015 internetové fórum, které mělo za cíl posílit spolupráci mezi jednotlivými vládami, technologickými společnostmi a Europolem za účelem identifikace nezákonného internetového obsahu a jeho postupného odstraňování.³ Tento nástroj fungoval na dobrovolném základě a představoval spíše první pokus, jak účinně bojovat s problematickým internetovým obsahem.

2 BEZPEČNOSTNÍ UNIE SKRZE BEZPEČNÝ INTERNET

Výrazný posun v problematice digitální bezpečnosti nastal s projevem předsedy Junckera o stavu Unie v září 2017, v němž zmínil potřebu aktivní spolupráce s internetovými platformami, kterou považoval za základ pro účinnou „bezpečnostní unii“.⁴ Evropská komise představila metodické pokyny a zásady pro internetové poskytovatele, zejména s cílem zvýšit prevenci, odhalení a odstraňování teroristického obsahu.

Právě na konci roku 2017 Komise výrazným způsobem zvýšila tempo tvorby legislativních opatření, neboť se ukázalo, že dobrovolná báze internetového fóra je sice významným posunem v oblasti bezpečnosti na internetu, na

druhou stranu však naráží na značné limity – zvláště pak v kontextu reakční doby poskytovatelů internetového obsahu a jejich ochoty pružně reagovat a mazat takový obsah, jež vykazuje známky šíření a podpory terorismu. Ještě na podzim roku 2017 trvalo skoro v jedné třetině případů déle než týden, než byl dotyčný obsah odstraněn.⁵ Netřeba zmiňovat, že takto dlouhá reakční doba se ukázala jako zoufale neúčinná v boji proti šíření terorismu online. Komise se proto zaměřila na budování konkrétních legislativních nástrojů, které umožní pružně reagovat na nebezpečný internetový obsah a posílí vytvářející se jednotný digitální trh.

3 KONKRÉTNÍ KONCEPT – NAŘÍZENÍ O PREVENCI ŠÍŘENÍ TERORISMU ONLINE

Limity spolupráce internetového fóra, dále zejména neochota všech poskytovatelů se do programu zapojit, stejně jako dlouhá reakční doba od zaznamenání nebezpečného obsahu, vyžadovaly intenzivnější nástroje. Evropská komise proto představila legislativní dokument, který nepracuje na dobrovolné úrovni, ale boj proti teroristickému obsahu začleňuje do unijního práva.

Návrh nařízení sleduje již dříve přijatou *směrnici (EU) 2017/541* o boji proti terorismu,⁶ která měla za cíl harmo-

nizovat právní rámce členských států ve vztahu k potírání teroristické činnosti. Navrhovaný legislativní dokument,⁷ který Komise představila v září 2018 jako příspěvek k salcburskému zasedání, pracuje s aktivním odstraňováním teroristického obsahu v online prostředí a zejména pak s odpovědností poskytovatelů hostingových služeb přijímat taková proaktivní opatření a technologické nástroje, které zamezí jeho opětovnému nahrání.

4 JAK TO FUNGUJE V PRAXI?

V případě, že se na internetu objeví nezákonný teroristický obsah, jenž bude identifikován v souladu se *směrnicí 2017/541* (tj. obsahuje glorifikaci, schvalování a podněcování k teroristickým činům, stejně jako poskytování pokynů k jejich páchání a podpoře účasti v teroristických skupinách), bude vydáno správní nebo soudní rozhodnutí příslušného orgánu členského státu. Poskytovatel hostingových služeb je povinen do jedné hodiny od obdržení rozhodnutí obsah odstranit nebo k němu zamezit přístup. Tento krátký časový úsek byl Komisí analyzován jako nejproblematictější doba, během níž je teroristický obsah nejvíce škodlivý a nejrychleji se šíří. Na druhou stranu to znamená pro poskytovatele velký závazek v tom, jak rychle musí reagovat od okamžiku, kdy obdrží správní nebo soudní rozhodnutí.

Poskytovatelé hostingových služeb o této skutečnosti zároveň uvědomí unijní orgány (Europol) a, pokud je to možné a vhodné, přijmou proaktivní opatření, která budou automaticky odhalovat podobný obsah v budoucnu.

V případě chybného odstranění, které by znamenalo zásah do ochrany základních práv, návrh stanovuje nápravné mechanismy, kterými se zaručí napadení rozhodnutí o odstranění obsahu ze strany uživatelů. V případě chybného odstranění jsou poskytovatelé hostingových služeb povinni uchovat smazaný obsah pro případ obnovení přístupu, stejně jako zachování případných důkazů pro účely prevence, odhalování, vyšetřování a stíhání takových činů.

5 PODOBA NÁVRHU ANEB CO JE DŮLEŽITÉ...

Klíčové body návrhu byly shrnuty a převedeny do praxe v předchozích odstavcích. Smyslem následujících řádků bude představit některé články legislativního návrhu, které jsou pro celé nařízení zásadní. Kompletní návrh má celkem 24 článků, přičemž nejdůležitější funkci má jen několik z nich.<?>

Definiční článek 2 se zabývá vymezením důležitých pojmů, zvláště pak jak lze definovat „teroristický obsah“ a jak ho odlišit od jiného sdělení. Ač se návrh inspiroje zmiňovanou *směrnicí 2017/541*, poskytuje tato část konceptuální základ pro pochopení relevantních termínů.

Z hlediska účinnosti nařízení je pak klíčový článek 4, jenž ve svém smyslu „příkazu k odstranění“ určuje referenční dobu jedné hodiny od obdržení rozhodnutí příslušným soudním či správním orgánem včetně podrobností, co má takové rozhodnutí obsahovat.

Článek 6 se zaměřuje na proaktivní opatření, jejichž aplikace je očekávána u poskytovatelů hostingových služeb, jež se staly opakovaným cílem šíření terorismu.

Článek 7 se pak zaměřuje na povinnost poskytovatelů uchovat smazaný obsah za účelem prevence, vyšetřování či stíhání po době nejméně šesti měsíců.

Záruky mechanismů podávání stížnosti jsou předmětem článku 10, v němž je zaručeno, že poskytovatelé obsahu se mohou obrátit na poskytovatele hostingových služeb v případě, že mají pocit, že byl takový obsah smazán neoprávněně.

Článek 14 se zabývá vznikem kontaktních míst, které jsou povinni zřídit nejen poskytovatelé hostingových služeb, ale také gesční úřady členských států za účelem přímé komunikace přijímání a vydávání příkazů k odstranění teroristického obsahu.

Posledním zásadním článkem je článek 18, který hovoří o sankcích pro poskytovatele obsahu v případě, že budou ignorovat povinnosti, jež z tohoto nařízení vyplývají. Systematické porušování by vedlo až k finanční sankci ve výši 4 % celosvětového obratu poskytovatele v posledním hospodářském roce.

Ačkoli i ostatní články jsou pro pochopení celého návrhu neméně důležité, lze předchozí odstavce považovat za zcela nezbytný základ, jenž je důležité znát pro pochopení smyslu záměru Komise, jak jej předložila jako příspěvek na salcburském zasedání.

6 ZÁVĚR

Legislativní návrh z dílny Evropské komise představuje první skutečně komplexní nástroj efektivního boje proti teroristickému obsahu v internetovém prostředí. Z hlediska definičního oboru navazuje na směrnici z roku 2017, kdy se inspiruje korektní definicí teroristického obsahu, jenž je následně postihován.

Návrh tak, jak je předkládán Radě EU, představuje původní legislativní záměr, jak jej Komise předložila v září roku 2018, tj. bez implementovaných změn navržených v Evropském parlamentu nebo v Sociálním a hospodářském výboru. Pro Radu EU se tak otvírá poměrně široké pole působnosti, v němž může s návrh Komise pracovat a pokusit se ho konstruktivně vylepšovat, ať už ve smyslu posílení právních nástrojů pro potírání terorismu, nebo na-

opak ještě silněji akcentovat svobodu slova a názoru a zajistit, aby se předkládaná legislativa nestala zneužitelným nástrojem nejrůznějších skupin.

Stejně tak je možné se zaměřit na praktické fungování této legislativy, ať již ve smyslu časového limitu odstranění obsahu, či na okolnosti ohledně vzniku kontaktních míst či udělování sankcí těm poskytovatelům, kteří toto nařízení kontinuálně porušují.

V každém případě se jedná o návrh, který je ještě v legislativním procesu a jeho začlenění do unijního práva v této či jiné podobě závisí nejen na schválení evropskými institucemi, ale rovněž na postoji jednotlivých členských států a jejich orgánů.

7 POUŽITÉ A DOPORUČENÉ ZDROJE PRO HLUBŠÍ POROZUMĚNÍ:

Evropská legislativa:

- » *Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o prevenci šíření teroristického obsahu online* [online], 2018. Brusel: Evropská komise [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d-cob5bof-b65f-11e8-99ee-01aa75ed71a1.0015.02/DOC_1&format=PDF
- » *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu* [online], 2017. Brusel: Úřední věstník Evropské unie [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0541&from=CS>
- » *Legislativní návrhy a usnesení Evropského parlamentu k dané problematice – Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. dubna 2019 o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o prevenci šíření teroristického obsahu online* [online], 2019. Štrasburk: Evropský parlament [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0421_CS.html

Obecné unijní dokumenty a zprávy:

- » *Stepping up the EU's efforts to tackle illegal content online* [online], 2017. Brussels: European Commission [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-3522_en.htm#_ftn2
- » *Countering illegal hate speech online #NoPlace4Hate* [online], 2019. Brussels: European Commission [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300
- » *European Agenda on Security: Commission takes action to combat terrorism and illegal trafficking of firearms and explosives* [online], 2015. Brussels: European Commission [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6218_en.htm

Relevantní informační přehledy Euroskop.cz:

- » *EUROSKOP.CZ, 2018. Informační společnost v září 2018* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/13/31891/clanek/informacni-spolecnost-v-zari-2018/>
- » *EUROSKOP.CZ, 2018. Informační společnost v březnu 2018* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8442/30795/clanek/informacni-spolecnost-v-breznu-2018/>
- » *EUROSKOP.CZ, 2017. Informační společnost v září 2017* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/13/29802/clanek/informacni-spolecnost-v-zari-2017/>

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1 Komplexní dokument, jenž se zabývá primárně výzvami vnitřními bezpečnosti – organizovaným zločinem, terorismem a kyberkriminalitou.

Více potom – *European Agenda on Security* [online], 2015. Strasbourg: European Commission [cit. 2019-11-06]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf

Podobně také – *European Agenda on Security: Commission takes action to combat terrorism and illegal trafficking of firearms and explosives* [online], 2015. Brussels: European Commission [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6218_en.htm

2 Obecně se tento fenomén nazývá „hybridní válkou“, ale předložený text se zabývá pouze jedním konkrétním fenoménem, proto tento koncept používán nebude. Nehledě na to, jak sporné je jeho užívání v akademickém prostředí, které mu vytýká zejména nejednoznačnost výkladu a příliš široký záběr bez jasného vymezení.

3 *EU Internet Forum: Bringing together governments, Europol and technology companies to counter terrorist content and hate speech online* [online], 2015. Strasbourg: European Commission [cit. 2019-11-06]. Dostupné z: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6243_da.htm

4 Každoroční projev, představený předsedou Junckerem, se zaměřoval mj. i na bezpečnost digitálního trhu, která obsahovala právě zajištění bezpečného prostředí internetu.

Celá koncepce potom – *PROJEV O STAVU UNIE 2017*, 2017. Brusel: Evropská komise, 128 s. ISBN 978-92-79-71085-8. Dostupné také z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state-union-2017-brochure_cs.pdf

5 V kontextu vývoje podobných opatření Komise souhlasila se vznikem tzv. Code of Conduct, který sdružoval hlavní internetové platformy a následoval nástroje internetového fóra. Problém zůstával v tom smyslu, že dobrovolná báze těchto nástrojů nezaručovala absolutní spolehlivost a ochota jednotlivých platforem zapojit se byla velmi proměnlivá.

Podrobněji – *Stepping up the EU's efforts to tackle illegal content online* [online], 2017. Brussels: European Commission [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-3522_en.htm#_ftn2

Code of Conduct potom – *Countering illegal hate speech online #NoPlace4Hate* [online], 2019. Brussels: European Commission [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300

6 Směrnice Komise, která mění předchozí rámcové rozhodnutí Rady a rámcově vymezuje, jak je pojem „terorismus“ a boj proti němu vnímán z hlediska unijního práva. Směrnice představuje první ucelený dokument, který se věnuje nejen vymezením teroristických trestných činů, ale i dalším aspektům s ním souvisejících, jako je financování, nábor teroristů apod.

Podrobněji samotná směrnice – *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu* [online], 2017. Brusel: Úřední věstník Evropské unie [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0541&from=CS>

7 COM (2018) 640: Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o prevenci šíření teroristického obsahu online [online], 2018. Brusel: Evropská komise [cit. 2019-11-07]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:dc0b5bof-b65f-11e8-99ee-01aa75ed71a1.0015.02/DOC_1&format=PDF

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

- studentsummit.cz
- summit@amo.cz
- facebook.com/studentsummit
- instagram.com/praguestudentsummit
- twitter.com/studentsummit
- youtube.com/studentsummit

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Martin Hvězda

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

<p>POŘADATEL</p> <p>AMO.CZ</p>	<p>GENERÁLNÍ PARTNER</p> <p>The Kellner Family Foundation</p>
<p>TOP PARTNEŘI</p> <p>Zastoupení v České republice</p> 	
<p>PARTNEŘI</p> <p>Embassy of Canada Ambassade du Canada</p> <p>UNITED NATIONS Informační centrum OSN v Praze</p> 	
<p>MEDIÁLNÍ PARTNEŘI</p> 	

Autor: Martin Hvězda

Imprimatur: František Novotný

Jazyková úprava: Barbora Novotná, Tereza Novotná

Sazba: Tereza Ondráčková

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
pro potřeby XXV. ročníku Pražského studentského
summitu.**

© AMO 2019

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz

IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz